

4. Чинкіна Т. Б. Закономерности территориального распределения пойменной растительности устьевой области Днепра / Т. Б. Чинкіна // Науковий потенціал світу – 2004: матеріали I Міжнар. наук.-практ. конф. Дніпропетровськ: Наука і освіта, 2004. – С. 34–36.
5. Чинкіна Т. Синтаксономічна схема заплавної рослинності гирлової ділянки Дніпра / Т. Чинкіна // Вісник Львів. ун-ту. Серія біологічна. – 2006. – Вип. 42. – С. 32–37.
6. Цуканова Г. О. Флористичне та ценотичне різноманіття островів Дніпра в межах м. Києва та його охорона / Г. О. Цуканова. – Дис. ... канд. біол. наук: 03.00.05. – Ін-т ботаніки ім. М. Г. Холодного НАН України. – К., 2005. – 162 с.
7. Dukes J. S. Species composition and diversity affect grassland susceptibility and response to invasion / J. S. Dukes // Ecol. Applications – 2002. – 12. – P. 602–617.
8. Kornaś J. Geograficzno-historyczna klasyfikacja roślin sy nantropijnych / J. Kornaś // Mater. Zakł. Fitos. Sto sow. Uniw. Warsz. – 1968. – 25. – S. 33–41.

Стаття надійшла до редколегії
18.12.2014 р.

УДК 581.9 (477.51–25)

С. О. Потоцька – кандибат біологічних наук, старший викладач кафедри екології та охорони природи, Чернігівського національного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка

Систематична різноманітність та екологічні особливості дендрофлори пришкольних територій загальноосвітніх навчальних закладів міста Чернігова

Роботу виконано на кафедрі екології та охорони природи Чернігівського національного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка

Здійснено інвентаризацію дендрофлори пришкольних територій загальноосвітніх навчальних закладів м. Чернігова (90 видів, 57 родів, 27 родин, відділів *Pinophyta* і *Magnoliophyta*). Найчисельнішими за кількістю видів є родини: *Rosaceae* (28 видів), *Salicaceae* (9), *Oleaceae* (5), *Aceraceae* (4); із голонасінних – *Cupressaceae* (7), *Pinaceae* (4). Встановлено, що у складі дендрофлори пришкольних територій міста Чернігова значною є участь оліготрофів (46 видів); мезофітів (48); геліофітів (48). Щодо ареалів – з декількох флористичних областей (40 видів), Циркумбореальної (17 видів) та Атлантично-Північно-Американської (16) та інші. Більшість видів дендрофлори є цілком морозостійкими (82 види) та газостійкими (63 види). Обґрунтовано та розроблено шляхи оптимізації зелених насаджень, рекомендовано асортимент для озеленення (83 види, 53 роди, 24 родини).

Ключові слова: дендрофлора, аборигенні види, інтродуценти, пришкольні території.

Потоцкая С. А. Систематическое разнообразие и экологические особенности дендрофлоры пришкольных территорий общеобразовательных учебных заведений города Чернигова. Осуществлена инвентаризация дендрофлоры пришкольных территорий общеобразовательных учебных заведений Чернигова (90 видов, 57 родов, 27 семейств, отделов *Pinophyta* и *Magnoliophyta*). Наиболее численными по количеству видов является семейства: *Rosaceae* (28 видов), *Salicaceae* (9), *Oleaceae* (5), *Aceraceae* (4); из голосеменных – *Cupressaceae* (7), *Pinaceae* (4). Установлено, что в составе дендрофлоры пришкольных территорий города Чернигова значительное участие олиготрофов (46 видов); мезофитов (48); гелиофитов (48). Из ареалов – с нескольких флористических областей (40 видов), Циркумбореальной (17 видов) и Атлантическо-Северо-Американской (16) и другие. Большинство видов дендрофлоры есть вполне морозостойкими (82 вида) и газостойкими (63 вида). Обоснованы и разработаны пути оптимизации зеленых насаждений, рекомендуется асортимент для озеленения (83 вида, 53 рода, 24 семейств).

Ключевые слова: дендрофлора, аборигенные виды, интродуценты, пришкольные территории.

Pototska S. A. Systematic Diversity and Ecological Features Dendroflora School Territories of Secondary Schools of the city of Chernihiv. Carried out an inventory dendroflora school territories of secondary schools in Chernihiv (90 species, 57 genera, 27 families, divisions *Pinophyta* and *Magnoliophyta*). Most types of numerical quantity for a family: *Rosaceae* (28 species), *Salicaceae* (9), *Oleaceae* (5), *Aceraceae* (4); with gymnosperms – *Cupressaceae* (7), *Pinaceae* (4). It was found that in the dendroflora school territories in Chernigov significant participation oligotrophs (46 species); mesophytes (48); heliophyte (48). Of areas – from several floristic regions (40 species), Circumboreal (17 species) and Atlantic-North American (16) and others. Most species have dendroflora quite

hardy (82 species) and gazostyikimi (63 species). Justified and developed ways to optimize the green space, recommended range for landscaping (83 species, 53 genus, 24 families).

Key words: dendroflora, native species, introduced, school territories.

Постановка наукової проблеми та її значення. Зелені насадження, розташовані на пришкольних територіях є важливими елементами ландшафтно-архітектурного комплексу навчального закладу, вони сприяють покращенню санітарно-гігієнічних і мікрокліматичних умов, поглинають шум, знижують швидкість вітру, забезпечують очищення й зволоження повітря [1]. Також зелені насадження діють на школярів як стабілізуючий психоемоційний фактор, позитивно впливаючи на організм після тривалої праці, знімають напругу, нервові збудження та підвищують настрій [2].

Міська система Чернігова виступає як своєрідне поєднання різних ландшафтів, складових середовища та екологічних умов. Стабільність та стійкість міських ландшафтів значною мірою зумовлена станом зелених насаджень, витривалістю деревних видів та їх довговічністю [7]. Озеленення загальноосвітніх навчальних закладів (далі ЗНЗ) відрізняється від інших об'єктів міста Чернігова тим, що насадження пришкольних територій, крім естетичного декоративного призначення можуть бути базою і для навчального процесу з природничих дисциплін (природознавства, біології, екології) та місцем для позашкільної роботи. Крім того, зелені насадження пришкольної території використовуються учнями для відпочинку під час перерв та після занять. Архітектурно-планувальна та ландшафтна композиція пришкольної території разом з архітектурою шкільної будівлі художньо-емоційно впливає на учнів і привчає їх до впорядкованості, естетичності та формує певний художній смак. В міських школах різноманіття дендрофлори може використовуватися як біологічні об'єкти для занять, екскурсій та науково-дослідницької роботи учнів. На сучасному етапі значно зростає увага до проблем благоустрою територій, зокрема навколо закладів освіти, а тому наукового і практичного значення набуває вивчення дендрофлори пришкольних територій.

Аналіз останніх досліджень із цієї проблеми. Окремі відомості про спонтанну рослинність міста Чернігова наведені у публікаціях О. В. Лукаша, вивчення проєктованих та існуючих природно-заповідних територій – Ю. О. Карпенко, про урбанофлору – Л. В. Зав'ялова. На фоні робіт загального рівня, дослідження носили фрагментарний характер, та частково стосувалися території досліджень. Узагальнюючі природно-історичні особливості формування осередків природної та культивованої дендрофлори нами одержані в період 2005 – 2014 рр. [7].

Формулювання мети та завдань статті. Мета дослідження: на основі аналізу історії формування зелених насаджень пришкольних територій, встановити видовий склад деревних рослин територій ЗНЗ м. Чернігова, дослідити їх стійкість до впливу комплексу екологічних факторів, з'ясувати можливість більш широкого використання та запропонувати шляхи їх оптимізації.

У зв'язку з цим нами поставлені такі завдання: навести історичний нарис формування озеленення навчальних закладів м. Чернігова; з'ясувати основні напрями використання деревних рослин ЗНЗ, їх еколого-освітнє та виховне значення; провести інвентаризацію дендрофлори зелених насаджень пришкольних територій та з'ясувати її особливості; обґрунтувати шляхи оптимізації зелених насаджень ЗНЗ м. Чернігова та навести практичні рекомендації щодо покращення цих територій.

Зелені насадження пришкольних територій ЗНЗ м. Чернігова в системі озеленення мають комплексне призначення: санітарно-гігієнічне, рекреаційне, естетичне та навчально-виховне.

Матеріали і методи. Систематичний склад дендрофлори пришкольних територій ЗНЗ м. Чернігова визначався маршрутним методом в польових умовах. Біоморфологічний аналіз нами виконано на основі системи життєвих форм [2, 8]. Географічний аналіз здійснено з використанням ботаніко-географічного поділу світу [10]. Газостійкість визначали за шкалою Г. М. Ілька, екологічні особливості за шкалою О. І. Колесникова, морозостійкість оцінювали за шкалою С. Я. Соколова [4, 5, 6].

Протягом 2011-2014 рр. в рамках виконання наукової тематики кафедри екології та охорони природи ЧНПУ імені Т.Г. Шевченка та обласної організації Всеукраїнського товариства охорони природи «Підбір перспективних видів природної і інтродукованої дендрофлори для впровадження у паркові території, сквери та насадження зеленої зони міста Чернігова», нами було досліджено стан озеленення та благоустрою пришкольних територій ЗНЗ м. Чернігова. Система проведених досліджень з даної проблематики включала 3 етапи:

- інвентаризацію зелених насаджень пришкольних територій ЗНЗ м. Чернігова;
- аналіз систематичної структури та екологічних особливостей деревних рослин цих територій;
- обґрунтування шляхів оптимізації зелених насаджень пришкольних територій ЗНЗ м. Чернігова та наведення практичних рекомендацій щодо їх покращення.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Невід'ємним елементом благоустрою пришкольних територій є озеленення, яке в умовах школи

набуває виключно важливого значення. Зелені насадження навколо ЗНЗ відносяться до територій обмеженого користування, за підходами В. О. Кучерявого [4].

Територія досліджень розміщена у східній частині Чернігівського Полісся, на правобережжі р. Десни, де її долина сполучається з Любеч-Чернігівською морено-зандровою рівниною [7]. Географічне положення Чернігова – (координати 48°37'N 22°18'E), площа міста становить 78 квадратних кілометрів. Клімат є помірно-континентальним з теплим вологим літом та м'якою зимою. Середньорічна температура повітря становить 6,7 °С, найнижча у січні (–1 °С), найвища – в липні (+18,7 °С). Середньорічна температура повітря підвищується приблизно на 1,5 °С [7].

Згідно з даними КП "Зеленбуд" на одного жителя припадає 16 м² зелених насаджень при загальній площі міста 7132 га, з них під зеленими насадженнями знаходяться 3100 га [7]. Зелені насадження пришкольніх територій ЗНЗ м. Чернігова мають площу – 61,566 га (рис. 1).

За віковою градацією пришкольні території ЗНЗ міста Чернігова нами розподілено на чотири групи: I – 1935–1941 роки створення (3 території); II – 1952–1975 роки (13), III – 1979–199 роки (10). IV – рік створення в декілька етапів (1929, 1959, 1964 рр. № 23 – 1960, 1996 рр. №18) – (8). За віковими особливостями деревні рослини в озелененні пришкольніх територій значну більшість складають насадження II групи (13 – ЗНЗ), які створені у 60–80 роках ХХ ст. Про це свідчить зростання старих та вікових дерев на цих територіях. За останні 30 років пришкольні території ЗНЗ м. Чернігова не закладалися.

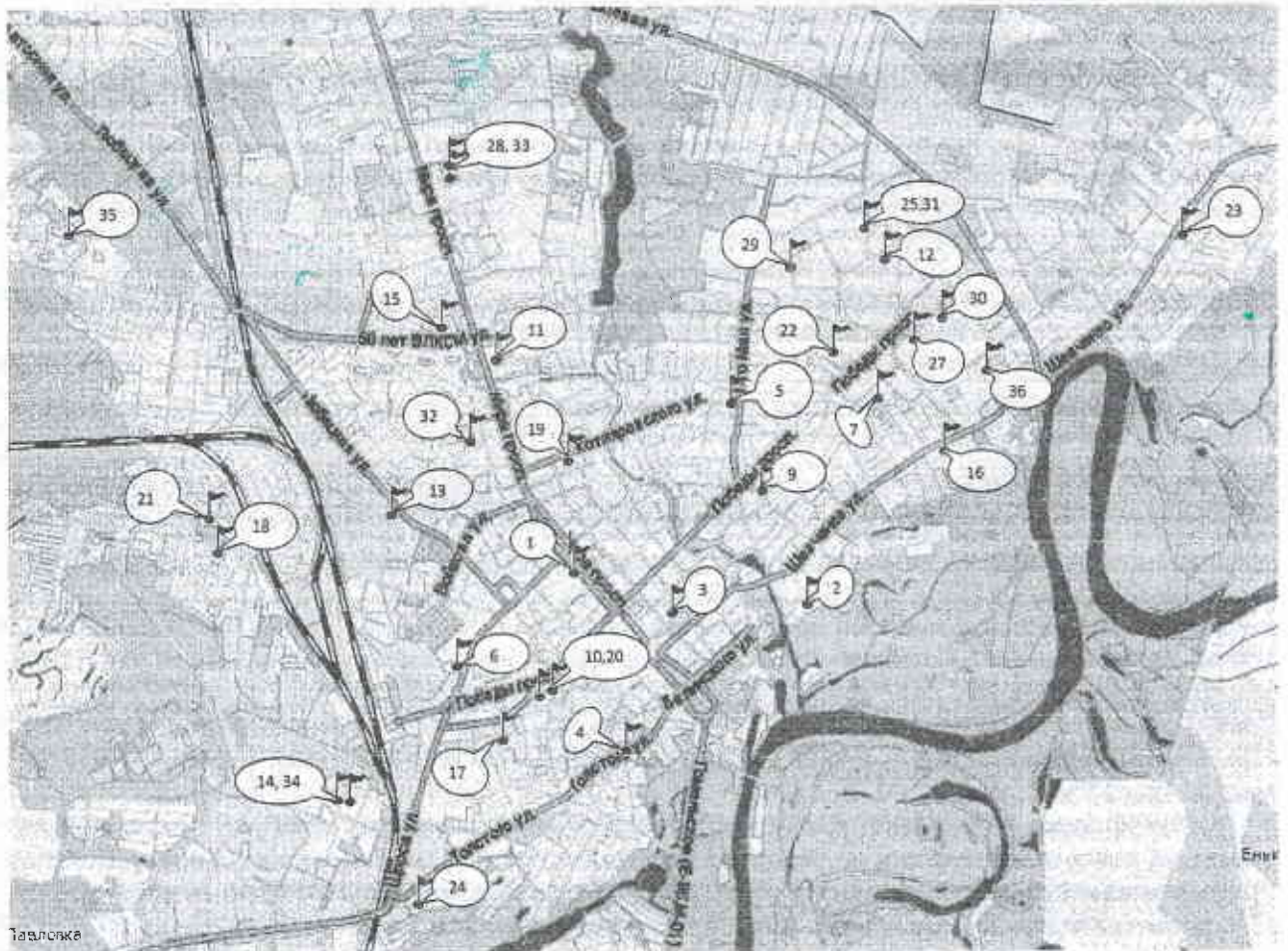

Рис. 1. Картографічна схема територій дослідження ЗНЗ міста Чернігова

Наявність окремих багатовікових дерев (на території ЗНЗ №20 багатовікове дерево (*Tilia cordata* Mill.); №16 – багатовікове дерево (*Picea abies* (L.) Karst.) визначає певні історичні аспекти і ці дерева рекомендовані науковцями, для заповідання в якості ботанічних пам'яток природи місцевого значення.

Нами з'ясовано, що склад дендрофлори зелених насаджень пришкольніх територій ЗНЗ м. Чернігова представлений 90 видами деревних рослин. Його вивчення, показало, що найбільші показники видової різноманітності мають ЗНЗ 22 (42 види), №2 (35), №25,31 (33), №35 (32), №7 (31), № 15 (30). Наступну позицію займають ЗНЗ № 13 (29 видів), №12 (28), №29 (26), №6, 17 (по 25), №24

(24), № 21, 28, 30 (23), № 1 (22). Всі інші території закладів освіти міста Чернігова мають менші показники видового різноманіття (від 21 до 8 видів). Такі особливості дендрологічного складу обумовлені переважанням видів-інтродуцентів північноамериканської групи (*Thuja occidentalis* L.), важливою роллю *Picea abies*, що має природний ареал поширення на території Чернігівської області та *Juniperus communis* L., що також є видом природної флори регіону. З групи покритонасінних на пришкольних територіях найбільш поширеними є види деревних рослин з декоративними, санітарно-гігієнічними та поглинаючими властивостями. В цілому дендрофлора навчальних закладів міста Чернігова має у своєму складі незначну участь хвойних (3 – 5 видів). Основу зелених насаджень закладів освіти складають види аборигенної групи та 2 – 3 види – інтродуцентів (*Aesculus hippocastanum* L., *Acer negundo* L., *Thuja occidentalis* та ін.).

Видовий склад за кількісними показниками залежить від площі пришкольної території. Сімнадцять навчальних закладів мають площу більше 2 га, а площу 3,57 га має ЗНЗ № 35 та відповідний видовий склад 32 види деревних рослин. Другу позицію займають пришкольні території площею (більше 1 га) – одинадцять навчальних закладів. Менше ніж 1 га мають площу ЗНЗ (6 об'єктів). На пришкольних територіях більшості ЗНЗ м. Чернігова функціонального розподілу взагалі не існує, чітко виділена лише спортивна зона, а тільки в окремих випадках (ЗНЗ № 5, 15, 22 та ін.) приділяється увага навчанню та відпочинку школярів на відкритому повітрі.

За результатами проведених досліджень з'ясовано, що дендрофлора пришкольних територій ЗНЗ міста Чернігова належить до 2 відділів (*Pinophyta* та *Magnoliophyta*), налічують 90 видів, 57 родів, 27 родин, а за кількісними показниками переважає відділ *Magnoliophyta*.

У таблиці 1. наведено систематичну різноманітність деревних рослин пришкольних територій. Відділ *Pinophyta* налічує – 7 видів (7,7 %), 5 родів (8,7 %), 2 родини (7,4 %). Серед представників відділу *Magnoliophyta* – 83 види (92,2 %), 52 родів (91,2 %), 25 родин (92,6 %).

За кількістю видів переважають 7 пришкольних територій, зокрема у ЗНЗ № 22 (42 види), № 2 (35), № 25/31 (33), № 35 (32), № 7 (31), № 15 (30). Менші показники мають 6 ЗНЗ це № 13 (29 видів), № 28 (12), № № 29 (26), № 5 та 17 (по 25), № 24 (24).

Таблиця 1.

Систематична різноманітність дендрофлори пришкольних територій ЗНЗ м. Чернігова

Відділ	Родини	%	Роди	%	Види	%
<i>Pinophyta</i>	2	7,4	5	8,7	7	7,7
<i>Magnoliophyta</i>	25	92,6	52	91,2	83	92,2
Всього	27	100	57	100	90	100

Нижча градація за видовим складом у таких пришкольних територій – № 21 (23 види), № 1 (22), № 28 та 30 (по 23), № 6, 16, 19, 20 (по 21), № 11, 18, 27, 32 (по 20) – 12 пришкольних територій. Найменші показники різноманіття (від 18 до 8 видів) мають 9 пришкольних територій ЗНЗ міста Чернігова. За кількістю родів переважають пришкольні території навчальних закладів № 22 (37 родів), № 2 (31), № 35 (27), № 15 (26), № 13, 7 (по 25), № 17, 24, 25/31 (по 24). Всі інші представлені кількістю родів від 23 до 8 – 24 пришкольні території. За кількістю родин переважають пришкольні території № 15, 22 (по 18 родин), всі інші – 32 ЗНЗ мають – від 15 до 5 родин.

Нами було підраховано кількість особин деревних рослин, що зростають на кожній з територій навчальних закладів м. Чернігова. Переважаючими за цими показниками такі ЗНЗ: № 30 (613 особин дерев, кущів, ліан), № 24, 25/31 (419), № 22 (398), № 7 (356), № 29 (347), № 2 (331). На територіях ЗНЗ нами виявлено 6168 особин деревних рослин.

Найчисельнішими у родинному спектрі із покритонасінних є *Rosaceae* (28 видів), *Salicaceae* (9), *Oleaceae* (5), *Aceraceae* (4); із голонасінних – *Cupressaceae* (7), *Pinaceae* (4). Нижчі градації займає родина *Fabaceae* (3), переважна ж більшість родин налічує 1 – 2 види. За кількістю родів у родинях найчисельнішою із покритонасінних виступає *Rosaceae* (16 родів), другу позицію займає *Oleaceae* (4). Із голонасінних – *Cupressaceae* (4) та *Pinaceae* (3). Більшість родин (20) має по одному роду.

Серед життєвих форм домінуючими групами в складі дендрофлори пришкольних територій ЗНЗ м. Чернігова виступають дерева (52 види), що обумовлює їх значну участь в існуючій системі пришкольних зелених насаджень, кущі налічують – 34 види, ліани – 2 види, напівкущі – 2 види

Представники дендрофлори пришкольних територій нами розподілено згідно флористичного поділу на три підцарства Голарктичного царства: Бореального, Древньо-середземноморського, Мадреанського; Індо-Малозайського підцарства Палеотропічного царства, а також 6 флористичних

областей. Найбільша кількість видів деревних рослин походить із декількох флористичних областей – 40 видів. Друге місце займають види з Циркумбореальної флористичної області (17 видів). Серед них: *Picea abies*, *Pinus sylvestris* L., *Quercus robur* та інші, та види рослин з Атлантико-Північно-Американської області (16 видів), такі як: *Thuja occidentalis*, *Juniperus virginiana*, *Rhus typhina* L., та інші, з Східноазійської області (10 видів), такі, як: *Juglans mandshurica*, *Salix matsudana* та інші.

У складі дендрофлори пришкоільних територій ЗНЗ м. Чернігова за світловибагливістю переважають світлолюбні – 48 видів, які розміщуються переважно в солітерах і потребують відкритих сонячних територій. Тінелюбними є 22 види, це пояснюється тим, що на пришкоільних територіях переважають насадження з аборигенними видами, де деревні рослини поєднанні в солітерних або в рядових посадках.

За вибагливістю до вологості ґрунту серед деревних рослин на пришкоільних територіях ЗНЗ переважає група мезофітів – 48 видів; ксерофіти – 16 видів, всі інші групи представлені в меншій кількості.

У складі дендрофлори щодо вибагливості до ґрунтових умов переважають оліготрофи (46 видів); в меншій кількості представлені мегатрофи (25), а мезотрофи (19). Отже, різна едафічна приуроченість видів дендрофлори характеризує значне поширення на території міста Чернігова різних груп ґрунтів та їх різновидів, із переважанням дерново-підзолистих та сірих лісових.

Проведений аналіз морозостійкості деревних рослин пришкоільних територій ЗНЗ міста Чернігова показав, що домінуючою групою є морозостійкі – 82 види. Друге місце посідає група відносно морозостійких видів (8 видів), неморозостійких видів на територіях дослідження не виявлено. За стійкістю до міських умов переважають газостійкі види (63 види), середньостійкі види (9), обмежено (16), нестійкими виявлено – 2 види.

На основі аналізу сучасної дендрофлори пришкоільних територій м. Чернігова, нами розроблено шляхи її оптимізації в напрямку урізноманітнення видів та форм, включення більш антропоотолерантних стійких та тривалий час привабливих видів. Було розроблено рекомендований асортимент, який налічує 83 види, з 53 родів, та 24 родин. Серед них *Pinophyta* 24 види, 12 родів, 5 родин, *Magnoliophyta* 59 видів, 41 рід, 19 родин.

При підборі асортименту деревних рослин для озеленення пришкоільних територій необхідно враховувати комплексність підходів, природно-кліматичні та акліматизаційні особливості й властивості дендрофлори. А для асортименту видів-інтродуцентів слід враховувати певні вимоги, зокрема безпечність для природного фіторізноманіття, гіпоалергенність, фітонцидні, газопоглиначі, очищаючі властивості та довговічність, стійкість і декоративність в умовах міського середовища. Серед них важлива роль належить таким декоративним характеристикам, як: габітус, форма крони, стовбурів, гілок, листків і їх колір, особливостям квіток, плодів та ін. [1, 7].

Видовий склад деревних рослин пришкоільних територій значно впливає на процес оздоровлення та ефективність реалізації санітарно-гігієнічних функцій рекреації. Зелені насадження мають меліоративне, водоохоронне і вітрозахисне значення. За корисно-господарськими властивостями у дендрофлорі пришкоільних територій ЗНЗ м. Чернігова представлені декоративними рослинами (90 видів), медоносними (43), лікарськими (44), харчовими (44), технічними (10), дубильними (21), фарбувальними (20).

Слід акцентувати увагу на створенні сучасних дендрологічних і ландшафтних територій, що будуть сприяти збільшенню рекреаційних функцій, санітарно-захисного і оздоровчого їх значення та використовуватися у навчально-виховній роботі учителя та класного керівника, учнів під час відпочинку.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Зелені насадження пришкоільних територій виступають як багатофункціональні території, що поєднують рекреаційні, санітарно-гігієнічні функції та мають навчально-виховне значення.

В результаті аналізу історії формування зелених насаджень пришкоільних територій ЗНЗ* міста Чернігова з'ясовано, що вікова структура визначається історичними аспектами формування, більшість деревних рослин висаджені ще в період 50–80 рр. ХХ ст. (13 ЗНЗ) та певною увагою до озеленення цих територій з боку служб озеленення і благоустрою міста. Кількісні показники деревних рослин в різних закладах різняться чисельно та залежать від площі пришкоільної території, віку навчального закладу та підходів до його озеленення і благоустрою (ЗНЗ № 22 (42 види), № 2 (35), № 25/31 (33), № 35 (32), № 7 (31), №15 (30) та ін.). Значною участю в озелененні за кількістю видів та особин є дендрофлора з аборигенною складовою.

Встановлено видовий склад дендрофлори озелених територій ЗНЗ м. Чернігова, що налічує 90 видів, 57 родів, 27 родин. Найчисельнішими за кількістю видів є родини: *Rosaceae* (28 видів),

Salicaceae (9), *Oleaceae* (5), *Aceraceae* (4); із голонасінних – *Cupressaceae* (7), *Pinaceae* (4). З'ясовано, що серед життєвих форм у насадженнях пришкоільних територій міста Чернігова переважають дерева (52 види), що обумовлює значну участь аборигенної групи дендрофлори в озелененні.

Досліджено стійкість деревних рослин до впливу комплексу екологічних факторів та встановлено, що у складі дендрофлори пришкоільних територій м. Чернігова значною є участь оліготрофів (46 видів); мезофітів (48); геліофітів (48). Щодо ареалів – з декількох флористичних областей (40 видів). Наступне місце – види з Циркумбореальної (17 видів) та Атлантично-Північно-Американської (16) флористичної області. Більшість видів дендрофлори є цілком морозостійкими (82 види) та газостійкими (63 види), це обумовлює схожість їх природно-кліматичних умов з природно-екологічними особливостями міста Чернігова.

Запропоновано для оптимізації рекомендований асортимент, який налічує 83 види, з 53 родів, та 24 родин, що дозволяє здійснити збагачення дендрофлори територій навчальних закладів високодекоративними видами, з різноманітними еколого-географічними особливостями, господарським призначенням та поліфункціональною роллю.

Список використаної літератури

1. Байрак О. М. Сучасний стан та шляхи оптимізації озеленення територій навчальних закладів Полтавської області / О. М. Байрак. // Матеріали науково-практичного семінару. – Полтава: Верстка, 2008. – С. 6–9.
2. Визначник рослин України. – К.: Урожай, 1965. – 878 с.
3. Деревья и кустарники декоративных городских насаждений Полесья и Лисостепи УССР / Под общ. ред. Н. А. Кохно. – К.: Наук. думка, 1980 – 236 с.
4. Заячук В. Я. Дендрология. / В. Я. Заячук – Львів: Априорі, – 2008. – 656 с.
5. Илькун Г. М. Газоустойчивость растений / Г. М. Илькун – К.: Наукова думка, – 1971. – 146 с.
6. Калініченко О. А. Декоративна дендрология: Навч. посіб. / О. А. Калініченко. – К.: Вища шк., 2003. – 199с.
7. Потоцька С. О. Дендрофлора як науково-екологічна, освітня та рекреаційна складова в шкільному курсі біології [Під заг. ред. Ю. О. Карпенка] / С. О. Потоцька. – Чернівці: Віт-сервіс, 2007. – 72 с.
8. Серебряков И. Г. Жизненные формы высших растений и их изучение / И. Г. Серебряков // Полевая геоботаника. – М., Л.: Наука, – 1964. – 3. – С. 146–205.
9. Скроцинская Т. К. Порайонный асортимент деревьев и кустарников УССР / Т. К. Скроцинская. – К., – 1976. – 129 с.
10. Тахтаджян А. Л. Флористические области Земли. / А. Л. Тахтаджян – Л.: Наука, 1978. – 247 с.

Стаття надійшла до редколегії
14.12.2014 р.

УДК 593.121

М. К. Пацюк – кандидат біологічних наук, старший викладач кафедри ботаніки, біоресурсів та збереження біорізноманіття Житомирського державного університету імені Івана Франка

Голі амеби фауни Рівненської області

Роботу виконано на кафедрі ботаніки, біоресурсів та збереження біорізноманіття ЖДУ імені Івана Франка та в Інституті зоології ім. І.І. Шмальгаузена НАН України

Вперше досліджено голі амеби фауни Рівненської області. Всього ідентифіковано 19 видів, які відносяться до 3 класів (*Discosea*, *Varioseae*, *Heterolobosea*), 6 рядів (*Dactylopodida*, *Vannellida*, *Himatismenida*, *Dermamoebida*, *Thecamoebida*, *Variopodida*), 8 родин (*Paramoebidae*, *Vexilliferidae*, *Vannellidae*, *Cochliopodiidae*, *Mayorellidae*, *Thecamoebidae*, *Filamoebidae*, *Vahlkampfiidae*) та 10 родів (*Korotnevella*, *Vexillifera*, *Vannella*, *Ripella*, *Cochliopodium*, *Mayorella*, *Thecamoeba*, *Stenamoeba*, *Flamella*, *Vahlkampfia*). Найбільшим видовим багатством представлена родина *Mayorellidae*, найменшим – родини *Cochliopodiidae*, *Filamoebidae*. За нашими даними у водоймах Рівненської області ідентифіковано два види голих амеб, які в попередніх дослідженнях не реєструвались і є новими для фауни України. Наведені значення чинників середовища, при яких реєструвались певні види голих амеб.

Ключові слова: голі амеби, Рівненська область.

Міністерство освіти і науки України
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки

Природа Західного Полісся та прилеглих територій

Збірник наукових праць

За загальною редакцією Ф. В. Зузук

Заснований у 2004 р.

№ 12

Луцьк
2015

Кичиліук О. В., Войтюк В. П., Гетьманчук А. І., Андреева В. В. Лісівничі санітарно-оздоровчі заходи на території національного природного парку "Цуманська луца"	117
Музиченко О. С. Вплив рекреації на лісові фітоценози Ківерцівського держлісгоспу Волинської області	123
Коцун Л. О., Сухомлін К. Б., Кузьміна І. І., Лісовська Т. П., Коцун Б. Б., Біорізноманіття пропонуваного ландшафтної заказника місцевого значення "Обрічки" (Маневицький район, Волинська область)	128
Москалюк Б. І. До вивчення вікової структури популяцій <i>Gentiana lutea L.</i> та <i>Gentiana punctata L.</i> Чорногірського та Мармароського масивів Карпатського біосферного заповідника	133
Блінкова О. І. Адаптації інтродукційних популяцій <i>Quercus rubra L.</i> на території Закарпатської низовинної області	137
Пашкевич Н. А. Оцінка вербово-тополевих лісів (клас <i>Salicetea purpureae Moor 1958</i>), як індикатора стану екосистеми Дніпровських островів	142
Потоцька С. О. Систематична різноманітність та екологічні особливості дендрофлори пришкольних територій загальноосвітніх навчальних закладів міста Чернігова	149
Пацюк М. К. Голі амеби фауни Рівненської області	154
Сидорчук П. С., Бусленко Л. В. Хорологія дощових черв'яків у лісових біогеоценозах Кременецьких гір і Вороняків	157
Гоблик К. М., Капрусь І. Я. Урбаногенна трансформація угруповань колембол Закарпатської низовини	163
Сухомлін К. Б., Зінченко О. П. Попередні результати дослідження викопних мошок (Diptera: Simuliidae) із Рівненського бурштину	171
Теплюк В. С., Теплюк А. М. Біоекологічний аналіз мошок (Diptera, Simuliidae) Малого Полісся	177
Некрасова О. Д. Біотопічний розподіл та склад герпетокомплексів Київської області	182
Сушко С. В., Наконечний О. Сучасна оцінка еколого-епізоотичних умов існування та функціонування степо-польових осередків природних інфекцій північно-західного Причорномор'я	190

CONTENTS

SECTION I. GEOGRAPHY

Shtoyko P. I. Methodological discrepancies in the formation of geographic science	3
Desiatnyk V. V. Consider the impact of the relief on the formation of deposits zavadvskoho interglacial watershed Stohid - Horyn'	7
Zuzuk F. V., Zaleski I. I. Paleogeography of Tours Lake	13
Alokhina O. V., Gorban I. M., Ivchenko D. V., Pits N. A. Implementation of sustainable development principles on the "Shatskyi" Biosphere Reserve territory	18